

ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัท ABC **Knowledge, Attitudes, and Behaviours in Work Safety of ABC Company's Employees.**

ทิพมล นิลน้ำเงิน

สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม โครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ

Thippamol Nilnamngern

E-mail : t.nilnamngern@gmail.com

Industrial Management, Master of Business Administration Program

Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding author

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน และเพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัท ABC โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 155 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีข้อคำถาม 4 ส่วน ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ด้านความปลอดภัย ทักษะด้านความปลอดภัย และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS ข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการทดสอบความแตกต่างแต่ละปัจจัยโดยใช้สถิติ t-test, One way ANOVA (F - test) และ หาค่าแตกต่างรายคู่ด้วยสถิติ LSD โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัท ABC พบว่า พนักงานบริษัท ABC มีความรู้ด้านความปลอดภัย ๑ เฉลี่ยอยู่ในระดับดี (คะแนนเฉลี่ย 8.12) มีระดับทักษะ และระดับพฤติกรรมด้านความปลอดภัย ๑ เฉลี่ยอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.42 และ 2.34 ตามลำดับ) พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา ลักษณะงาน จำนวนการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย และประสบการณ์การประสบอุบัติเหตุจากการทำงานที่แตกต่างกันจะมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลจากการค้นคว้าอิสระนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขระบบการบริหารจัดการงานด้านความปลอดภัยในการทำงานของบริษัท ABC ให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป

คำสำคัญ : ความรู้ ; ทักษะ ; พฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน

Abstract

This independent study aims to comprehend the levels of knowledge, attitudes, and behaviours in work safety as well as to comprehend the relations between personal factors and knowledge, attitudes, and behaviours in work safety of ABC company's employees. Additionally, the sample group in the number of 155 persons are studied and the data is collected by using the questionnaire consisting of 4 parts of questions, named personal information, knowledge in work safety, attitudes towards work safety, and behaviours in work safety. To analyse the data, the programme of Statistical Package for Social Science (SPSS) is used. The general data is analysed by using descriptive statistics to find frequency, percentage, average, and standard deviation; furthermore, the differences of each factors are tested by using t-test, and One way ANOVA (F-test), as well as the pairwise differences are found by using the Least Significant Difference (LSD) with 0.5 level of statistical significance. As a result of Knowledge, Attitudes, and Behaviours in Work Safety of ABC Company's Employees study, it is presented that the average of knowledge in work safety is at a good level (averaged as 8.12), as well as the attitudes and the behaviours in work safety are also at a good level (averaged as 3.42 and 2.34 respectively). In addition, the employees who have personal factors are educational level, job description, number of safety training, and accident experience. Due to different works, there will be different knowledge, attitudes and behaviours in work safety at 0.5 level of statistical significance. Importantly, this independent study result can be utilized as a guideline for developing, improving, and adjusting the safety management system in work of the ABC company to be continuously effective.

Keywords : Knowledge; Attitudes; Behaviours in Work Safety

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดขององค์กร ดังนั้นความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และมีเงื่อนไขหลายประการที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน เช่น ข้อบังคับทางกฎหมาย โดยมีเจตนาเพื่อป้องกันมิให้ลูกจ้างได้รับอันตรายหรือเป็นโรคจากการทำงาน และเป็นหน้าที่ของนายจ้างที่ต้องปฏิบัติตาม อาทิเช่น พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541, พ.ร.บ. ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 เป็นต้น นอกจากนี้สภาพการแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรงมากขึ้น จากรูปแบบการค้าไร้พรมแดน ทำให้เรื่องของความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานถูกหยิบยกมาเป็นเครื่องมือและมาตรการกีดกันทางการค้าทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะสำหรับประเทศเล็ก ๆ ที่ธุรกิจกำลังเติบโตและเข้าไปมีส่วนแบ่งในตลาดของประเทศที่มีอิทธิพลสูงกว่า อีกทั้งความสูญเสียที่เกิดจากสาเหตุของความไม่ปลอดภัยในการทำงาน เช่น ไฟไหม้ แก๊สระเบิด สารเคมีหกรั่วไหล นอกจากจะส่งผลกระทบต่อกำไร ความอยู่รอด และการเติบโตในระยะยาวขององค์กรแล้ว ก็ยังส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและภาพลักษณ์ขององค์กรด้วย ซึ่งนับเป็นความสูญเสียที่ไม่สามารถประเมินค่าได้ ดังนั้นการดูแลในเรื่องความปลอดภัยในการทำงานในองค์กรจึงจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจาก

จะเป็นการป้องกันตนเองในการดำเนินธุรกิจแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปรัชญาที่สำคัญต่อการดำเนินธุรกิจในโลกปัจจุบัน

บริษัท ABC จำกัด ประกอบกิจการนำเข้า จำหน่าย คัดตั้ง ซ่อมแซมเครื่องจักรกลสำหรับการทำอาหารจากต่างประเทศ เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2527 ซึ่งจัดเป็นสถานประกอบการที่ต้องจัดทำระบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน ตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ.2549 และด้วยในปัจจุบันลูกค้าทั้งในและต่างประเทศให้ความสำคัญด้านความปลอดภัยในการทำงานมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลในทุก ๆ มิติเพื่อใช้ในการจัดทำระบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานภายในองค์กรให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวัดระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัท ABC
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัท ABC

สมมติฐานของการวิจัย

- สมมติฐานที่ 1 พนักงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ 2 พนักงานที่มีลักษณะงานแตกต่างกันจะมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ 3 จำนวนครั้งที่พนักงานเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยแตกต่างกันจะมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ 4 พนักงานที่มีประสบการณ์การประสบอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกันจะมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลูกจ้างบริษัท ABC จำกัด ทั้งหมด 155 คน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน 2563 ถึงวันที่ 20 ธันวาคม 2563 โดยมีระยะเวลาประมาณ 1 เดือน

ตัวแปรที่ใช้การศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะงาน จำนวนการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยที่บริษัทจัดขึ้น และประสบการณ์การประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน

2. ตัวแปรตาม (Dependent variables) ได้แก่

2.1 ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน

2.2 ทักษะด้านความปลอดภัยในการทำงาน

2.3 พฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัท ABC โดยพิจารณาว่าอยู่ในระดับใดและมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัท ABC
2. ทราบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัท ABC
3. สามารถใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำระบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน ในบริษัท ABC

การทบทวนวรรณกรรม

การค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการทำงาน ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัยในการทำงาน

เพื่อให้การดำเนินงานด้านความปลอดภัยมีประสิทธิภาพองค์การจำเป็นต้องพิจารณาถึงด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. ด้านบริบทองค์การ คือต้องเข้าใจปัจจัยภายในและภายนอกองค์การที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย ต้องเข้าใจถึงความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างสมดุล และที่สำคัญคือต้องมีขอบเขตที่ชัดเจน 2. ด้านความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วม ที่สำคัญคือการแสดงความมุ่งมั่นของผู้บริหาร และการกำหนดนโยบาย ความรับผิดชอบ การมอบหมายหน้าที่และให้อำนาจสั่งการ ช่องทางการมีส่วนร่วมของพนักงาน 3. ด้านการวางแผน เริ่มจากการประเมินความเสี่ยงในการดำเนินงานว่ามีโอกาสบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ การระบุข้อกำหนดกฎหมายและ

ข้อกำหนดอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับอันตราย และการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน 4. ด้านการสนับสนุน ซึ่งต้องพิจารณาถึงทรัพยากร ชีตความสามารถ ความตระหนักรู้ และการสื่อสารไปสู่พนักงานทุกคนในองค์กร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอุบัติเหตุ

อุบัติเหตุมักจะเกี่ยวข้องกับข้อบกพร่องประกอบดังนี้ คน เครื่องมือ/เครื่องจักร สิ่งแวดล้อม และวัตถุดิบ ซึ่ง H.W. Heinrich กล่าวว่าอุบัติเหตุเกิดจากการกระทำของคน 88% เกิดจากความผิดพลาดของเครื่องจักร 10% สาเหตุที่เกิดจากธรรมชาติเพียง 2% และการเกิดอุบัติเหตุเสมือนกับการล้มของโดมิโนที่เรียงกัน 5 ตัว ซึ่งหากตัวแรกล้มตัวที่ 2 ก็ล้มตามไปด้วย ซึ่งตัวแรกและตัวที่ 2 จะเกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนตัวที่ 3 คือการกระทำและสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย ที่จะทำโดมิโนตัวที่ 4 ล้มคือการเกิดอุบัติเหตุ และนำไปสู่การสูญเสียคือตัวที่ 5 นอกจากนี้ Frank E. Bird ยังได้กล่าวว่าอุบัติเหตุที่ร้ายแรงจนถึงขั้นเสียชีวิต 1 ราย เกิดจากอุบัติเหตุการณ์ที่ผิดปกติ 600 ราย และอุบัติเหตุการณ์ที่ผิดปกติซึ่งเกิดมาจากสาเหตุพื้นฐานหรือสาเหตุต้นตอ (Basic Causes) ซึ่งก็คือปัจจัยจากคน และปัจจัยจากงานที่เกิดขึ้นมาจากการขาดความควบคุมที่ดี (Lack of Control) และหลักการที่ใช้ในการป้องกันอุบัติเหตุที่นิยมคือหลักการ 3E ได้แก่ Engineering คือการนำหลักการทางวิศวกรรมมาช่วยในการออกแบบเครื่องมือ เครื่องจักรให้มีความปลอดภัย Education คือการให้ความรู้ การฝึกฝน การแนะนำ และ Enforcement คือการใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับ

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ หมายถึง การที่พนักงานได้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริง รูปแบบ วิธีการ กฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติในการปฏิบัติงาน ซึ่งได้มาจากการสังเกต ประสบการณ์ หรือจากการฝึกอบรมต่าง ๆ นำมาประกอบกันและสามารถเชื่อมโยงความคิดให้เข้ากับพฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน อาทิเช่น ความรู้จากคู่มือเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติอย่างปลอดภัย ความรู้จากการได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการยก เคลื่อนย้ายสิ่งของด้วยเครื่องทุ่นแรง ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมี ฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตราย การตรวจสุขภาพเพื่อป้องกันโรคจากการทำงาน ความรู้จากประสบการณ์การประสบอุบัติเหตุ หรือเป็นโรคจากการทำงาน เป็นต้น อีกทั้งความรู้ยังแบ่งได้หลายประเภท หลายระดับ

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน

ทัศนคติความปลอดภัย หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อกฎระเบียบ ต่อความรู้ความเข้าใจรวมถึงต่อวิธีการป้องกันอุบัติเหตุและอันตรายที่เกิดขึ้นจากการทำงาน โดยครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ตามที่ กล่าวคือทัศนคติเกี่ยวกับสาเหตุและการป้องกันอุบัติเหตุ ทัศนคติเกี่ยวกับการทำงานที่มีความเสี่ยง สิทธิการทำงานที่ปลอดภัย ทัศนคติเกี่ยวกับการทำงานตามวิธีการทำงานที่ปลอดภัย การทำงานล่วงเวลา การใช้อุปกรณ์คุ้มครองอันตรายส่วนบุคคล และทัศนคติเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดเรียบร้อยในสถานที่ปฏิบัติงาน ทัศนคติต่อผู้นำด้านความปลอดภัย ฯ (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน , 2548) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับข้อบกพร่อง ความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรม ซึ่งจะแตกต่างกันไปใน

แต่ละบุคคล โดยทัศนคติจะมีหน้าที่ในการปรับตัว ป้องกันตน การแสดงออกถึงค่านิยม และการแสดงออกถึงความรู้ (Katz, 1963 อ้างถึงใน Loudon & Bitta, 1993, p. 425)

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานนั้นมาจากภายในและภายนอก ปัจจัยภายในคือ ปัจจัยที่มาจากผู้ปฏิบัติงานเอง ได้แก่ การเรียนรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และทัศนคติต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ปัจจัยภายนอกคือ ปัจจัยที่มาจากสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ได้แก่ หน้าที่การปฏิบัติงานที่กำหนดว่าต้องปฏิบัติงาน ด้วยการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างไร รวมไปถึงการกระทำจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติงานทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อจิตใจด้วย และเกี่ยวข้องกับกระบวนการรับรู้ กระบวนการคิดและเข้าใจ และกระบวนการแสดงออก (สุรพล ปธานวนิช, 2541)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โชติพิสิฐ ทรัพย์ประเสริฐ (2559) ได้การศึกษาความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของพนักงานที่มีต่อมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในสายการผลิตของบริษัท ประกอบรถยนต์แห่งหนึ่งพบว่า ทัศนคติที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมาตรฐานความปลอดภัยของบริษัท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 แต่ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กัน และความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมาตรฐานความปลอดภัยของบริษัท

ทรงศักดิ์ มณฑา (2560) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานสายการผลิตในบริษัท นูรณาการูป จำกัด พบว่า เพศ อายุ การศึกษา ความรู้ในงานที่ทำงาน ทัศนคติความปลอดภัยและบรรยากาศความปลอดภัยไม่มีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัย ในการทำงานของพนักงานสายการผลิต

พรนิภา บริบูรณ์สุขศรี และณัฐ จันท์กรบ (2561) ได้ศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานฝ่ายผลิตของบริษัทผลิตขวดแก้วแห่งหนึ่ง พบว่าพนักงานที่มีปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล และเคยประสบอุบัติเหตุถึงขั้นได้รับบาดเจ็บมีระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานที่แตกต่างกัน ส่วนความสัมพันธ์ด้านความรู้และพฤติกรรม พบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับที่ต่ำ ($r = 0.30$, $p\text{-value} < 0.05$) ส่วนความรู้กับทัศนคติและ ทัศนคติกับพฤติกรรมซึ่งมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ($r = 0.05$, $p\text{-value} < 0.05$) และ ($r = 0.06$, $p\text{-value} < 0.05$) ตามลำดับ ส่วนทัศนคติที่ดีด้านความปลอดภัยไม่มีความเกี่ยวข้องใด ๆ กับปัจจัยส่วนบุคคล

อังคณา พัฒโท (2562) ได้ศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท MEKKERE (2545) จำกัด พบว่าพนักงานบริษัท MEKKERE (2545) จำกัด ที่มี เพศ อายุ อายุงาน ที่ต่างกันมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมไม่ต่างกัน พนักงานบริษัท MEKKERE (2545) จำกัด ที่มีระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ที่ต่างกันมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมต่างกัน ปัจจัยเสริมเสริมความปลอดภัยด้าน วิศวกรรมศาสตร์ด้านการศึกษา และด้านการออกกฎข้อบังคับมีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ของพนักงานบริษัท MEKKERE (2545) จำกัด

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการเก็บข้อมูล

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Study) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งองค์ประกอบรายละเอียดการประเมินเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย (1) ปัจจัยส่วนบุคคล (2) คำถามเพื่อวัดความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานจำนวน 10 ข้อ (3) คำถามเพื่อวัดทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานจำนวน 10 ข้อ เป็นคำถามเชิงบวกและเชิงลบ (4) คำถามเพื่อวัดพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานจำนวน 10 ข้อ เป็นคำถามเชิงบวกและเชิงลบ

2. ผู้ศึกษาได้จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามจำนวน 3 ท่าน แล้วนำคำของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence) โดยจะคัดเลือกคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับหรือมากกว่า 0.5 ขึ้นไป

3. นำแบบสอบถามซึ่งมีความสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 155 คน ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS for Windows)

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ใช้การแจกแจงความถี่แสดงตารางแบบร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานและเพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน โดยใช้สถิติอ้างอิงค่าที่ t-test , ค่า one-way ANOVA (F-test) ถ้าพบว่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผู้ศึกษาจะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยการทดสอบรายคู่ (LSD) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน

ผลการสำรวจข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของพนักงานบริษัท ABC พบว่าพนักงานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อยู่ในช่วงอายุมากกว่า 25 – 40 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ลักษณะงานเป็นงานบริการ/ซ่อมแซม เคยผ่านการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย ที่บริษัทจัดขึ้นมากกว่า 2 ครั้ง และพบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน

2. ระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามพบว่าพนักงานบริษัท ABC มีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.12 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน และหากพิจารณารายข้อพบว่าคำถามที่พนักงานตอบถูกมากที่สุดจำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 99.4 คือคำถามข้อที่ 10 ส่วนคำถามที่มีพนักงานตอบถูกน้อยที่สุดคือคำถามข้อที่ 15 พนักงานที่ตอบถูกจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1

3. ระดับทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามพบว่าพนักงานบริษัท ABC มีทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และหากพิจารณารายข้อพบว่าข้อคำถามที่มีทัศนคติด้านความปลอดภัย ๑ อยู่ในระดับดีมาก คือข้อที่ 26 ส่วนคำถามที่มีระดับทัศนคติด้านความปลอดภัย ๑ น้อย คือข้อที่ 19 และข้อที่ 23 ซึ่งเป็นถามเชิงบวกทั้ง 2 ข้อ

4. ระดับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามพบว่าพนักงานบริษัท ABC มีพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานโดยรวมในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน และหากพิจารณารายข้อพบว่าคำถามที่มีพฤติกรรมดี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ คำถามข้อที่ 31 ส่วนคำถามที่มีพฤติกรรมระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือคำถามข้อที่ 34 และเป็นคำถามเชิงบวก

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ตั้งสมมติฐาน จำนวน 4 ข้อ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผล ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 พนักงานที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 พนักงานที่มีลักษณะงานที่แตกต่างกันจะมีความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานที่ 3 จำนวนครั้งที่พนักงานเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัย ๑ ที่แตกต่างกันจะมีความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานที่ 4 พนักงานที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

อภิปรายผลการศึกษา

ผู้ศึกษาอภิปรายผลจากการค้นพบในการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. ระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัท ABC

จากผลการศึกษาพบว่า พนักงานบริษัท ABC มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เป็นเพราะว่าพนักงานของบริษัท ABC ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุมากกว่า 25 - 40 ปี มีลักษณะงานเป็นช่างบริการ/ซ่อมแซม และส่วนใหญ่ผ่านการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย ๑ มากกว่า 2 ครั้ง ซึ่งพนักงานส่วนใหญ่กลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานที่สูงกว่าพนักงานกลุ่มอื่น อีกทั้งยังพบว่าความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัย ๑ มีความสัมพันธ์กัน เช่น ถ้าพนักงานมีความรู้ดี ทักษะก็จะดี และส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีด้วย ทั้งนี้ต้องมีการศึกษาต่อไปว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

2. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัท ABC

พนักงานที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีนั้นจะมีกระบวนการคิดที่เป็นลำดับขั้นตอน ทำให้เข้าใจเรื่องราวหรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom และคณะ ที่ว่าความรู้เกิดจากกระบวนการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ โดยใช้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่ได้รับรู้มาหรือจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล จนกลายเป็นชุดความคิดต่อเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น ๆ และแสดงออกมาเป็นความรู้สึก ทักษะ และพฤติกรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของ กอร์ดอน ออลพอร์ต ที่ว่าทักษะเกิดจากความสามารถในการแยกแยะความแตกต่างกัน คือ แยกสิ่งใดดี ไม่ดี สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา พัฒาโท (2562) ที่พบว่าระดับการศึกษาที่ต่างกันมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมเกิดจากกระบวนการคิดและความเข้าใจ (Cognition process) เป็นกระบวนการทางปัญญา ซึ่งประกอบไปด้วยการเรียนรู้การคิดและการจำ ตลอดจนการนำไปใช้หรือเกิดการพัฒนาจากการเรียนรู้ นั้น ๆ ด้วยการรับสัมผัส การรู้สึก ที่นำมาสู่การคิดและเข้าใจนี้เป็นระบบการทำงานที่มีความละเอียดซับซ้อนมาก เมื่อได้รับรู้แล้วยังคงเป็นพฤติกรรมที่อยู่ภายใน (Covert behavior) แต่เมื่อได้คิดวิเคราะห์แล้ว ก็จะเลือกที่จะแสดงการตอบสนองให้ผู้อื่นสังเกตเห็นได้ ซึ่งเรียกว่า พฤติกรรมภายนอก (Overt behavior) (สุรพล ปธานวนิช, 2541)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะงานกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัท ABC

พนักงานที่มีลักษณะงานแตกต่างกันจะมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีการปฏิบัติงานแต่ละลักษณะงานมีความแตกต่างกัน มี

ความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุ และมีความรุนแรงที่แตกต่างกัน ตลอดสภาพแวดล้อมหรือพื้นที่ในการปฏิบัติงานก็แตกต่างกัน พนักงานที่ปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยงสูงย่อมตระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น และต้องรู้วิธีปฏิบัติงานอย่างปลอดภัยมากกว่าพนักงานที่มีลักษณะงานความเสี่ยงต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนิภา บริบูรณ์สุขศรี และณัฐ จันท์ครบ (2561) พบว่าพนักงานที่มีตำแหน่งในการทำงานแตกต่างกันมีระดับความรู้ด้านความปลอดภัย ๑ ที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของอังคณา พัฒโท (2562) พบว่าตำแหน่งงานที่ต่างกันมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมแตกต่างกัน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย ๑ กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัท ABC

พนักงานที่มีจำนวนการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย ๑ ที่แตกต่างกันจะมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เนื่องจากการได้รับการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยที่หลากหลายและได้รับข้อมูลซ้ำ ๆ ช่วยให้เกิดการพัฒนาความสามารถ หรือความชำนาญของผู้ปฏิบัติงานในการทำงานได้อย่างถูกวิธีและปลอดภัย อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นให้เกิดทัศนคติด้านความปลอดภัย ๑ ในเชิงบวกมากยิ่งขึ้น เพราะพนักงานจะได้รับรู้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอุบัติเหตุได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น และเมื่อพนักงานมีชุดความคิดด้านความปลอดภัย ๑ ที่ดีย่อมแสดงพฤติกรรมออกมาในเชิงบวกมากขึ้น โดยไม่ต้องบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบระบบความปลอดภัยของ บ๊อบ พี เรนซ์ ที่ว่าถ้าพนักงานมีชุดข้อมูลที่ไม่ถูกต้องก็จะทำให้การตัดสินใจผิดพลาดหรือมีความเสี่ยงสูงและทำให้เกิดความล้มเหลวในการทำงานซึ่งอาจจะส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุได้ เพราะฉะนั้นถ้าพนักงานมีชุดข้อมูลด้านความปลอดภัย ๑ ที่ดีย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจที่ช่วยป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้

5. ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัท ABC

พนักงานที่มีประสบการณ์การประสบอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกันจะมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนิภา บริบูรณ์สุขศรี และณัฐ จันท์ครบ (2561) พบว่าพนักงานที่เคยประสบอุบัติเหตุในการทำงานถึงขั้นได้รับบาดเจ็บนั้นมีระดับความรู้ด้านความปลอดภัย ๑ ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะว่าความรู้มีหลายระดับ และประสบการณ์ก็เป็นส่วนหนึ่งของการประยุกต์องค์ความรู้ต่าง ๆ ทำให้ความรู้ที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ James Brain Quinn ที่ว่าเหตุการณ์ สถานการณ์ ประสบการณ์จะช่วยให้เข้าใจเหตุผลที่สลับซับซ้อนได้ง่ายขึ้น และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนระบบความคิด และแสดงออกมาในลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิม และสอดคล้องกับแนวคิดของ กอร์ดอน ออลพอร์ต ที่ว่าทัศนคติอาจเกิดขึ้นจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันออกไป และกลายเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมา

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน

ผู้บริหารต้องคำนึงถึงบุคคลที่จะมาเป็นผู้นำในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการทำงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย ฯ คณะกรรมการความปลอดภัย ฯ จะต้องผ่านการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย ฯ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน รวมถึงวิธีการสื่อสารและการกระตุ้นการรับรู้ด้านความปลอดภัย ฯ อย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับพฤติกรรมองค์กรเพื่อให้การดำเนินงานด้านความปลอดภัยบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ทักษะด้านความปลอดภัยในการทำงาน

ผู้บริหารต้องคำนึงถึงความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมของพนักงานโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมองค์กร ต้องผลักดันนโยบายและวัตถุประสงค์โดยมุ่งเพื่อประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างสมดุล ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการสร้างทัศนคติที่ดี และพร้อมสนับสนุนการดำเนินงานด้านความปลอดภัย ตลอดจนส่งเสริมและมุ่งมั่นให้เกิดวัฒนธรรมความปลอดภัยในการทำงาน

3. พฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน

ผู้บริหารต้องคำนึงถึงบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ตลอดจนกฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดทำวิธีการปฏิบัติงาน กฎระเบียบ ข้อบังคับ และคู่มือด้านความปลอดภัยในการทำงาน ตลอดจนแผนงานต่าง ๆ โดยวัตถุประสงค์ต้องมุ่งที่จะลดและป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน และต้องคำนึงถึงวิธีการสื่อสารไปสู่การปฏิบัติของพนักงานในองค์กร ตลอดจนการพิจารณาใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับในการควบคุมพฤติกรรมอย่างสมเหตุสมผลกับพฤติกรรมองค์กร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติหรือพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน เช่น ปัจจัยด้านภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย ปัจจัยด้านความพึงพอใจในการทำงาน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของพนักงาน ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้านการรับรู้สภาพอันตราย เป็นต้น

2. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการทำงานของบริษัทเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานด้านความปลอดภัย ฯ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษาความรู้ ทักษะและพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานจากปัจจัยต่าง ๆ ในกลุ่มประชากรที่ดำเนินธุรกิจคล้าย ๆ กัน

4. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- โชติพิสิฐ ทรัพย์ประเสริฐ. (2559) . *ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของพนักงานที่มีต่อมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานของบริษัทประกอบรถยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทรงศักดิ์ มณฑา. (2560) . *พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานสายการผลิตในบริษัท บุรณาพา กรุ๊ป จำกัด*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรนิภา บริบูรณ์สุขศรี , ณัฐ จันท์กรบ. (2562). *การศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยใน การทำงานของพนักงานสายงานฝ่ายผลิต กรณีศึกษา : อุตสาหกรรมการผลิตขวดแก้ว*.บทความวิจัย SAU JOURNAL OF SCIENCE & TECHNOLOGY, Vol.4, No.2 , July – December .
- สุรพล ปธานวนิช. (2541). *ชีวิตการทำงานของลูกจ้างพิการในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงาน ก.พ.ร.และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548).*การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*.กรุงเทพ ฯ.
- สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548).*คู่มือจัดทำแผนการจัดการความรู้*.กรุงเทพ ฯ.
- อังคณา พัฒโท. (2562) . *พฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท MEKKERE(2545) จำกัด*. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Bloom ,B.S. (1976). *“Human characteristics and earning”* .New York : Mc Graw-Hill.
- Loudon, D. & Bitta, A.J. (1993). *Consumer behavior*. (4thed.). New York: McGraw-Hill.
- ทฤษฎีอุปนิสัยของกอร์ดอน ออลพอร์ต (Psychology of Individual Gordon Allport 1897 – 1967). ที่มา https://www.novabizz.com/NovaAce/Personality/Theory_Gordon_Allport.htm. สืบค้นวันที่ 14 ธันวาคม 2563.